

Οί βωμοί συντριμμένοι, και σβυσμένα
 τὰ πολυκάντηλα ὅλα τῆς λατρείας.
 Οὐτ' ἢ Ἀθηναῖα, πολεμικὴ παρθένα,
 καὶ μήτ' ἢ εὐλογία τῆς Παναγίας.
 Σ' ἀρχαῖα καὶ νέα, παλάτια καὶ ρημάδια,
 τὰδειο παντοῦ τὸ κρῦο τῆς ἀθείας.
 Σὰν ἀγριμῶν καὶ σὰν ἀρνιῶν κοπάδια,
 ζοῦν οἱ ζωές, τρών, τρώγονται καὶ πάνε.
 Κι' ἀπάνου ἀπ' ὅλα τῶν θεῶν τὰ βράδια
 ὑπέρθεα ξωτικά φεγγοβολᾶνε
 μακριὰ ἀπὸ μᾶς Ἰδέα κ' Ἐπιστήμη.
 Βάρβαροι σὲ ναοὺς τὶς προσκυνᾶνε.
 Τ' ἄτι σου ἀκόμα μᾶς πατᾶ, Μπραίμη!

Τέτοια εὐγενικὰ σάτυρα δὲν τσοῦζει παρὰ μόνο
 τοὺς ἱκανοὺς νὰ τὴ νοιώσουν, ἐκείνους, ποὺ θὰ τοὺς
 μλήρησθ τοῦ νοῦ καὶ στὴν καρδιά καὶ ἡ τέχνη του.

Ἡ τέχνη αὐτὴ φανερῶνεται μὲ τὴν ἐξωτερικὴ μορφή
 τῶν ποιημάτων του καὶ τὴν ἐσωτερικώτερη διάπλασί
 του. Ἡ σύντομη φράσις τους, τὸ κάπως ἀσύνθετο
 σχῆμα τοῦ λόγου, ποὺ δίνει περισσότερὴ ἐνέργεια στὸ
 νόημα ἢ στὴν εἰκόνα, ἀνταποκρίνονται στὴν βαθύ-
 τερη ὑποκειμενικότητα ποὺ κλεῖ κάθε στίχος. Κι' αὐτό,
 κατὰ τὴν γνώμη μου, δίνει τὴν ξεχωριστὴ ἀξία σ' ὅλη
 τὴν ποίησι τοῦ κ. Παλαμά.

Ἀργύρη Ἐφταλιώτη: «Νησιώτικες Ἱστορίες». Λο-
 γοτεχνικὴ Βιβλιοθήκη Φέξη. Ἀθῆναι 1912.

Τὴν ἐποχὴν, ὅπου καὶ στὸν τόπο μας ἄρχισε τὸ διή-
 γημα νὰ μὴν εἶναι πλέον κάτι λιγώτερο καὶ ἀπὸ
 θεματογραφία καὶ νὰ μπαίη σὲ δρόμο, ποὺ θὰ τὸ
 ἔφερνε μὰ μέρη στὸν περίβολο τῆς τέχνης, τὰ διηγή-
 ματα τοῦ κ. Ἐφταλιώτη ἐπρεπε βέβαια νὰ λογαρια-
 ζοῦνται καὶ νὰ θεωροῦνται σὰν κάτι ξεχωριστό μέσα
 στὴν ἀτεχνὴ γενικὰ πεζογραφία μας. Ἀφίαν τὴν
 ἐντύπωσι μᾶς ὥραίας προσπάθειας — ὄχι ὁμῶς καὶ
 μοναδικῆς καὶ ἀποτελεσματικῆς — νὰ πάρῃ τὸ διή-
 γημα κάποια νέα μορφή, ποὺ νὰ θυμίζῃ τὴν ἀλήθεια
 τῆς ζωῆς. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ
 εἰπῇ καὶ ἀριστοτεχνήματα δίχως τὸν φόβο νὰ θεωρηθῇ
 ὑπερβολικός, ἐπειδὴ μὲ τὴν παραβολὴ τους πρὸς ὅλα
 τὰ προσητερινὰ δημιουργήματα τοῦ φιλολογικοῦ αὐτοῦ
 εἵδους, κέρδιζαν παραπολύ. Ἡ διαφορὰ τῆς γλώσσας
 καὶ τῆς συνθέσεώς τους βοηθοῦσε στὸ ν' ἀποκοτῶν
 δικαιώματα στὴ φιλολογικὴ τοῦ ἔθνους ζωῆ. Τὰ βί-
 φτισαν τότε καὶ ἠθογραφίαι, ἐπειδὴ ἦταν τῆς μόδας
 τὰ ἠθογραφικὰ διηγήματα. Ἀκόμη ἐνόμιζαν τότες, ὅτι
 μὲ τέτοια ἔργα θὰ ἐδημιουργεῖτο φιλολογία, ποὺ θὰ
 τῆς ταίριαζε νὰ ὀνομάζεται ἑλληνική. Ἐφθανε μὴ
 ἱστορία νὰ ξετυλιγεται σ' ἓνα χωριό, σ' ἓνα νησί, καὶ
 ἔξῃ λίγη περιγραφή ἠθῶν καὶ ἐθίμων τοπικῶν, καὶ ὁ
 ἔπαινος ἦταν πρόχειρος καὶ ὁ τίτλος τῆς ἠθογραφίας
 προχειρότερος, ἀδιάφορον ἂν μὲ τὴν τέτοια ἀντίληψι
 γιὰ τὴ δημιουργία τῆς φιλολογίας ἡ τέχνη ὑποχω-
 ροῦσε στὸν σχολαστικισμό.

Ἐδνυχῶς ὁμῶς ὅτι ἀπὸ τότε τὰ πράγματα ἄλλαξαν
 πολὺ. Σήμερα τὸ διήγημα, ποὺ λογαριάζεται, — δὲν
 ἔχει καμιά σχέσι μὲ τὶς «Νησιώτικες Ἱστορίες». Ἀποῦ
 καλλιεργήθηκεν ἀπὸ δυνατοὺς καὶ ἀξιους τεχνίτες,
 πήρε τὸν δρόμο τῆς ἀληθινῆς τέχνης, ποὺ δὲν ἀναγνω-
 ρίζει περιορισμοὺς στενῆς ἠθογραφίας καὶ ἄλλες τέ-
 τοιες σχολαστικότητες. Σήμερα τὰ διηγήματα τοῦ
 κ. Ἐφταλιώτη, ὄχι μόνο δὲν ἐνθουσιάζουν, ἀλλὰ καὶ
 θεωροῦνται πράγματα κοινότατα, ἓνα βαθμὸ παρα-
 πάνου ἀπὸ προσπάθειες κουραστικῆς μαθητευομένου.

Οἱ «Νησιώτικες Ἱστορίες», τὸ τελευταῖο βιβλίον τοῦ
 κ. Ἐφταλιώτη, τὸ ἀποδείχνουν καθαρῶτα. Οἱ περισ-
 σότερες ἀπὸ τὶς Ἱστορίες αὐτῆς ἐγράφησαν τὴν ἐποχὴ
 ποὺ εἶπα παραπάνω. Καὶ εἶναι ὅλες δίχως ἐνδιαφέρον,
 χωρὶς ψυχολογία, εἰκόνας δῆθεν ἀπλῆς νησιώτικης ἢ
 ἄλλης ζωῆς χωρὶς χρῶμα δυνατὸ, μὲ ἓνα ψευτολυρι-
 σμὸ ποὺ στὰ περισσότερα μέρη καταντᾶ ἀνυπόφορος,
 μὲ μὴ δῆθεν ἀπλότητα ὕφους, ποὺ κανεὶ πὺ φανερὴ
 τὴν ἀτονία τῆς φράσεως, πὺ αἰσθητὴ τὴ λεπτομέρεια,
 ὅτι λείπει παντελῶς ἡ βαθειὰ παρατήρησις, ἡ ψυχολο-
 γημένη μελέτη τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων. Οἱ
 περισσότερες ἀπ' αὐτῆς τὶς Ἱστορίες εἶναι ἐξιστορημέ-
 νες μὲ μὴ τρομερὴ στείρωσι φαντασίας, μὲ μὴ καθο-
 λικὴ ἔλλειψι σκέψεως. Παρμένες τάχα ἀπὸ τὴ ζωῆ,
 δὲν τὴν ἀναπαριστοῦν καθόλου, μήτε σὰν χαλκομανίες.

Κ' ἔτσι οἱ «Νησιώτικες Ἱστορίες» καταντοῦν βιβλίον
 κουραστικόν, χωρὶς κανένα δικαίωμα καὶ κανένα στή-
 ριγμα νὰ λογαριασθῇ ἀπὸ τὴν τέχνη.

Λίνος Ἄττις. Ἀθῆναι 1912

ἘΝΑ βιβλίον μεγάλου σχήματος, μὲ λίγους στίχους,
 γραμμένους ἀπὸ ἓνα νέον μικρῆς ἡλικίας. Τὸ βι-
 βλίον δὲν ἔχει ἄλλον τίτλον ἀπὸ τὸ ἑλληνοφρυγικόν
 ψευδώνυμον τοῦ ποιητοῦ. Οἱ στίχοι μέσα εἶναι χωρι-
 σμένοι σὲ «Συμφωνίες». Μοῦ λέγουν ὅτι ὁ κ. Λίνος
 Ἄττις εἶναι μόλις 16 χρονῶν. Οἱ Συμφωνίες του τὸν
 δείχνουν μελετημένον καὶ γνώστην τῆς στιχογραφικῆς
 καὶ πρὸ πάντων τοῦ λεκτικοῦ τοῦ Κάλβου ἀκόμη καὶ
 τοῦ κ. Σικελιανοῦ. Ὁ κ. Λίνος Ἄττις εἶναι πολὺ νέος
 ἀκόμη. Ἄς τὸν περιμένουμε λοιπόν, ἕως ὅτου θὰ εἶναι
 ἱκανὸς νὰ ὀδηγῇ ἐντελῶς μόνος του τὸν λυρισμὸ του,
 ποὺ μὲ τὸ πρῶτον βιβλίον του φανερῶνεται ἀρκετὰ ἀξιο-
 παρατήρητος.

Α. Ἀσπροθαλασσίτη: «Βραδινὰ Τραγούδια». Πόλη
 1912.

ΤΙΠΟΤΕ παραπάνω ἀπὸ τὴν πὺ συνηθισμένη στε-
 ρεώτυπη φρασεολογία καὶ στὰ τραγούδια αὐτὰ, ποὺ
 θέλουν ν' ἀναπαραστήσουν κάπως ποιητικὰ μερικῆς
 εἰκόνας παρμένες ἀπὸ τὴ φύσι. Μὴ προσπάθεια μ' ὀλο-
 φάνεση τὴ στενοχώρια γιὰ νὰ γραφῇ κάτι μὲ τὸν τρόπο
 τοῦ Μωρεῆς, ποὺ ἀριθμῆι τοὺς περισσότερους ταπει-
 νούς καὶ ἀξιοδάκρυτους σκλάβους μέσα στὴ νέα ποιη-
 τικὴ γενεὰ τῆς Ἑλλάδος. Λόγια ἀψυχα βαλμένα στὴ
 σειρὰ, σὲ στίχους ἀμυδρῶς τεχνικούς, χωρὶς νὰ καθρε-
 φτίζεται μέσα τους καὶ λίγο ἀληθινὸ αἰσθημα, κάποια
 βαθύτερη παρατήρησις. Κι' ὅπου παρουσιάζεται τὸ
 «ἐγὼ» πάντα ἄσοφο καὶ ἀκαλαίσθητο. Τὰ «Βραδινὰ
 Τραγούδια» μπορεῖ νὰ τὰ διεκδικήσῃ γιὰ δικὰ του
 καθέννας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς αὐτοὺς νέους στιχοπλόκους,
 ποὺ γράφουν ἀπάνω στὸ ἴδιο μονότονον μοτίβο τῆς
 ἀπλῆς περιγραφῆς καὶ μὲ τὸν ἀπόλυτον τῆς ψυχῆς
 περιορισμὸ ν' ἀντικρύξῃ μόνον τὴν ἐπιφάνεια τῶν πὺ
 κοινῶν πραγμάτων.

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΣ

Περικλέους Χ. Ἀποστολίδου. «Αἱ Παγασαὶ ἐξετα-
 ζόμενα διὰ τῶν αἰώνων». Ἐν Ἀθήναις. Τυπογρα-
 φεῖον «Ἐστία» Κ. Μάισονερ καὶ Ν. Καργαδοῦρη 1912
 σελ. 1-78.

ΤΟΥ βιβλίου τοῦτου καλλίστη μὲν εἶναι ἡ ἐκτύπωσις
 καὶ αἱ πολυπληθεῖς εἰκόνας, ἀριστος δὲ ὁ πρόλο-
 γος, ἐνθα ὁ συγγραφεὺς διὰ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ με-
 τριοφροσύνης ἀφορλίζει πᾶσαν αὐτοτηρὰν κρίσιν· διότι
 λέγει: «τὴν παροῦσαν διατριβὴν ἢ πραγματείαν μου
 (διὰ καὶ τὰ δύο ἄρα γε;) περὶ Παγασῶν, παρακαλῶ,

"Παναθηναϊκὴ" - Νο 276

XX ἄποδος τὰ χεῖρα μαστ' μου εἰσαυδῶ
 σὲ μωφρασε νὰ μαστ' βράζει χεῖρα
 μαστ' μὲ τὸ δὲο μὲ μαστ' σου